

**BALTARUSIŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS,
LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS, RUSŲ
TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS, VOKIEČIŲ
TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS ANTROSIOS
VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ DALIES RAŠYMO UŽDUOČIŲ VERTINIMO
KRITERIJAI**

RAŠTO DARBO VERTINIMAS (30 taškų)

BENDROS PASTABOS

Kiekvienas vertinimo kriterijus išsamiai aprašomas, nurodant didžiausio galimų surinkti taškų skaičiaus paskirstymą. Taškų skaičius mažinamas, atsižvelgiant į esminių* ir neesminių** trūkumų skaičių.

* Esminis trūkumas – tai vieno iš rašto darbui keliamų kiekvieno vertinimo kriterijaus reikalavimų, vertinamų 1 tašku, nepaisymas.

** Neesminis trūkumas – tai nepakankamai tikslus (ar išsamus, taiklus) kurio nors keliamo kiekvieno vertinimo kriterijaus reikalavimo taikymas.

1. TURINIO VERTINIMAS

1.1. SAMPROTAVIMO RAŠINIO TURINIO VERTINIMAS (14 taškų)

Kriterijai	Vertinimo kriterijų aprašas	Taškai
1.1.1. TEMA	Tema tinkamai suprasta , išsamiai ir kryptingai aptariami bent du temos reikšminiai žodžiai (ar esminiai aspektai) ir jų tarpusavio šąsajos – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieno reikšminio žodžio ar esminio aspekto aptarimą).	2
	Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2 neesminiai trūkumai.	1
	Darbas neatitinka kriterijų.	0
1.1.2. PAGRINDINĖ MINTIS IR SAMPROTAVIMO LOGIKA	Aiškiai ir motyvuotai formuluojama tezė (hipotezė) , atitinkanti problemos sprendimą – 1 taškas. Tezė aiškiai ir logiškai pagrindžiama mažiausiai dviem tinkamais ir įtaigiais argumentais (teiginiais), jie išsamiai paaiškinami ir pagrindžiami pavyzdžiais – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieną argumentą).	5

	<p>Samprotaujant tinkamai derinamos bent trys įvairios mąstymo operacijos – 1 taškas.</p> <p>Jeigu derinamos daugiau negu trys įvairios mąstymo operacijos ARBA tezė aiškiai ir logiškai pagrindžiama daugiau negu dviem tinkamais ir įtaigiais argumentais (teiginiais), jie išsamiai paaiškinami ir pagrindžiami pavyzdžiais, ARBA demonstruojamas platus ir gilus mąstymas – 1 taškas.</p> <p>Gali būti 1 neesminis trūkumas.</p>	
	Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2–3 neesminiai trūkumai.	4
	Yra 2 esminiai trūkumai ARBA 3–4 neesminiai trūkumai.	3
	Yra 3 esminiai trūkumai ARBA 4–5 neesminiai trūkumai.	1
	Darbas neatitinka kriterijų.	0
<p>1.1.3. LITERATŪRA IR KONTEKSTAI</p> <p>(bent vienas yra iš privalomųjų kūrinių sąrašo).</p>	<p>Motyvuotai remiamasi bent dviem literatūros pavyzdžiais, kokių reikalaujama rašto darbo užduotyje (bent vienas iš literatūros kūrinių turi būti lenkų rašytojo iš III ir IV gimnazijos klasės privalomųjų kūrinių sąrašų), ir jie tikslingai nagrinėjami – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieną pavyzdį).</p> <p>Tikslingai ir funkcionaliai remiamasi bent dviem temai atskleisti tinkamais kontekstais (pvz., literatūriniu, biografiniu, istoriniu, kultūriniu, socialiniu) – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieną kontekstą).</p> <p>Aptariant įvairius reiškinius, tikslingai vartojamos tinkamos literatūrologijos sąvokos – 1 taškas.</p> <p>Akivaizdus literatūrinis ir (ar) kultūrinis išprusimas* – 2 taškai už išprusimą dviejose skirtingose srityse, 1 taškas už išprusimą vienoje srityje.</p> <p>* Išprusimas suprantamas kaip platesnės dalykinės žinios ir kultūros (įskaitant literatūrą ir meną) išmanymas; gebėjimai tinkamai derinti kontekstus, kultūros kodus, terminologiją.</p> <p>Gali būti 1 fakto klaida arba 1 neesminis trūkumas.</p>	7
	Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2–3 neesminiai trūkumai, ARBA 2 fakto klaidos.	6

	Yra 2 esminiai trūkumai ARBA 3–4 neesminiai trūkumai, ARBA 3 fakto klaidos.	5
	Yra 3 esminiai trūkumai ARBA 4–5 neesminiai trūkumai, ARBA 4 fakto klaidos.	4
	Yra 4 esminiai trūkumai ARBA 5–6 neesminiai trūkumai, ARBA 5 fakto klaidos.	3
	Yra 5 esminiai trūkumai ARBA 6–7 neesminiai trūkumai, ARBA 6 fakto klaidos.	2
	Yra 6 esminiai trūkumai ARBA 7–8 neesminiai trūkumai, ARBA 7 fakto klaidos.	1
	Darbas neatitinka kriterijų. Nesiremiamas nė vienu kūriniumi iš privalomųjų kūrinių sąrašo.	0

PASTABOS

1. Jeigu rašto darbas parašytas kita tema, negu nurodyta egzamino užduotyje, visas darbas vertinamas 0 taškų.
2. Jeigu rašto darbe minimas tik kūrinio pavadinimas, tačiau trūksta išsamesnio kūrinio (pvz., motyvų, veikėjų, įvykių) nagrinėjimo, tai nelaikoma literatūros pavyzdžiu.

1.2. INTERPRETACIJOS TURINIO VERTINIMAS (14 taškų)

Kriterijai	Vertinimo kriterijų aprašas	Taškai
1.2.1. TEMATIKA	Tinkamai ir išsamiai aptariama interpretuojamo kūrinio (arba jo ištraukos) tema ir (ar) problematika , ir (ar) deklaruojamos vertybės – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieną temą, problematikos, vertybių aptarimą).	2
	Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2 neesminiai trūkumai.	1
	Darbas neatitinka nustatytų kriterijų.	0
1.2.2. SAMPROTAVIMO LOGIKA	Kūrinio interpretacijos tezė (hipotezė) suformuluota motyvuotai (logiškai) – 1 taškas. Tezė (hipotezė) aiškiai ir logiškai pagrįsta bent dviem tinkamais argumentais (teiginiais) . Visi argumentai (teiginiai) yra išsamiai paaiškinti ir pagrįsti interpretuojamo teksto	6

	<p>pavyzdžiais, laikantis citavimo taisyklių – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieną argumentą).</p> <p>Samprotaujant tinkamai derinamos bent trys mąstymo operacijos – 1 taškas.</p> <p>Jeigu interpretavimo tezė (hipotezė) aiškiai ir logiškai pagrindžiama daugiau negu dviem tinkamais ir įtaigiais argumentais (teiginiais), jie yra išsamiai paaiškinti ir pagrįsti pavyzdžiais – 1 taškas.</p> <p>Jeigu aiškiai ir nuosekliai išreikštas požiūris, pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi ARBA demonstruojamas platus ir gilus mąstymas – 1 taškas.</p> <p>Gali būti 1 vienas neesminis trūkumas.</p>	
	Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2–3 neesminiai trūkumai.	5
	Yra 2 esminiai trūkumai ARBA 3–4 neesminiai trūkumai.	4
	Yra 3 esminiai trūkumai ARBA 4–5 neesminiai trūkumai.	3
	Yra 4 esminiai trūkumai ARBA 5–6 neesminiai trūkumai.	2
	Yra 5 esminiai trūkumai ARBA 6–7 neesminiai trūkumai.	1
	Darbas neatitinka nustatytų kriterijų.	0
1.2.3. LITERATŪRA IR KONTEKSTAI	<p>Išsamiai ir argumentuotai aptariami bent trys teksto poetikos elementai ir paaiškinamos jų funkcijos interpretacijos kontekste, tikslingai ir tinkamai vartojant literatūrologijos sąvokas – 3 taškai (po 1 tašką už kiekvieno poetikos elemento aptarimą).</p> <p>Tikslingai remiamasi bent dviem tinkamais kontekstais (pvz., literatūriniu, biografiniu, istoriniu, kultūriniu, socialiniu) – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvieną kontekstą).</p> <p>Akivaizdus literatūrinis ir (ar) kultūrinis išprusimas* – 1 taškas.</p> <p>* Išprusimas suprantamas kaip platesnės dalykinės žinios ir kultūros (įskaitant literatūrą ir meną) išmanymas; gebėjimai tinkamai derinti kontekstus, kultūros kodus, terminologiją.</p> <p>Gali būti 1 fakto klaida arba 1 neesminis trūkumas.</p>	6

	Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2–3 neesminiai trūkumai, ARBA 2 fakto klaidos.	5
	Yra 2 esminiai trūkumai ARBA 3–4 neesminiai trūkumai, ARBA 3 fakto klaidos.	4
	Yra 3 esminiai trūkumai ARBA 4–5 neesminiai trūkumai, ARBA 4 fakto klaidos.	3
	Yra 4 esminiai trūkumai ARBA 5–6 neesminiai trūkumai, ARBA 5 fakto klaidos.	2
	Yra 5 esminiai trūkumai ARBA 6–7 neesminiai trūkumai, ARBA 6 fakto klaidos.	1
	Darbas neatitinka nustatytų kriterijų.	0

PASTABA

Jeigu interpretuojamas kitas tekstas, negu pateiktas egzamino užduotyje, visas darbas vertinamas 0 taškų.

2. TEKSTO STRUKTŪROS IR RIŠLUMO VERTINIMAS (4 taškai)

Vertinimo kriterijų aprašas	Taškai
<p>Tema užrašyta taisyklingai ir pilnai. Trinarė teksto struktūra. Tekstas racionaliai padalytas į pastraipas. Tinkamos įžangos (1 pastraipa), dėstymo (mažiausiai 2 pastraipos) ir pabaigos (1 pastraipa) proporcijos – 1 taškas.</p> <p>Tekstas rišlus (semantinis rišlumas). Kryptinga įžanga ir pagrįsta pabaiga (samprotavimo išvados ar dalinių išvadų apibendrinimas). Gali būti 1 neesminis trūkumas įžangoje arba pabaigoje – 1 taškas.</p> <p>Pastraipoms būdingas nuoseklumas ir aiški vidinė struktūra. Pastraipos yra susietos tarpusavyje (gramatinis rišlumas) – 2 taškai (po 1 tašką už kiekvienos pastraipos rišlumą). Gali būti 1 neesminis trūkumas.</p>	4
Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2–3 neesminiai trūkumai.	3
Yra 2 esminiai trūkumai ARBA 3–4 neesminiai trūkumai.	2
Yra 3 esminiai trūkumai ARBA 4–5 neesminiai trūkumai.	1
Darbas neatitinka nustatytų kriterijų.	0

3. STILIAUS VERTINIMAS (3 taškai)

Vertinimo aprašas	Taškai
Stilius atitinka rašinio žanrą , išlaikytas stiliaus vientisumas – 1 taškas. Platus kalbos priemonių spektras: turtingas žodynas , vartojama abstrakčioji leksika – 1 taškas. Sintaksinių konstrukcijų įvairovė – 1 taškas. Gali būti 1–2 stiliaus klaidos ar trūkumai.	3
Yra 1 esminis trūkumas ARBA 2–3 neesminiai trūkumai. Gali būti 3–4 stiliaus klaidos ar trūkumai.	2
Yra 2 esminiai trūkumai ARBA 3–4 neesminiai trūkumai. Gali būti 5–6 stiliaus klaidos ar trūkumai.	1
Darbas neatitinka nustatytų kriterijų.	0

4. KALBOS TAISYKLINGUMO VERTINIMAS (9 taškai)

4.1. Gramatikos ir leksikos, klaidos	Taškai	4.2. Rašybos klaidos	Taškai	4.3. Skyrybos klaidos	Taškai
0–4	5				
5–7	4				
8–11	3				
12–15	2	0–4	2	0–4	2
16–18	1	5–8	1	5–8	1
19 ir daugiau	0	9 ir daugiau	0	9 ir daugiau	0

PASTABOS

1. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos ir stiliaus klaidos skaičiuojamos tik 300 žodžių apimties teksto dalyje. Turinys ir teksto struktūra vertinami nuo rašto darbo pradžios iki pabaigos.
2. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus klaidos žymimos iki nulio taškų ribos.
3. Pasikartojanti darbe ta pati leksikos, gramatikos (pasikartojanti tame pačiame žodyje), rašybos ar skyrybos klaida laikoma viena klaida.
4. Ta pati žodžių rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus toje pačioje žodžio šaknyje, laikoma viena klaida. Galūnių rašybos klaidos laikomos atskiromis (išskyrus tą pačią klaidą tame pačiame žodyje).
5. Akies klaida (lenk. *blad literowy*) laikoma atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t. y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena rašybos klaida.
6. Žodžių kėlimo klaidos laikomos viena rašybos klaida visame darbe.
7. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas tik iš vienos pusės laikomas viena skyrybos klaida.

8. Jeigu tekste pasikartoja tam tikrų rašybos trūkumų, pvz., svetima raidžių grafinė forma, trūksta diakritinių ženklų, šie trūkumai laikomi visame rašto darbe viena rašybos klaida.
9. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida, išskyrus tuos atvejus, kai sakinys yra neproporcingai ilgas ir stokoja rišlumo, aiškios minties, nuoseklumo.
10. Jei kandidatas parašė trumpesnę negu 300 žodžių tekstą, mažinamas taškų skaičius, atsižvelgiant į teksto žodžių skaičių pagal pridedamą lentelę.

Žodžių skaičius rašto darbe	Mažinamų taškų skaičius	Komentaras
299–275	1	Jeigu kandidatas parašė mažiau negu 250 žodžių, visas rašto darbas yra vertinamas tik turinio bei struktūros ir rišlumo aspektu (už stiliaus ir kalbos taisyklingumo kriterijus taškų neskiriama).
274–250	2	

11. Vertinimo metu kilus įtarimui, kad kandidatai užduotis atliko nesavarankiškai, naudojosi pašaline pagalba ar kito autoriaus darbu, nenurodydami tikrosios autorystės, taip pat, kad kelių kandidatų dalyko brandos egzamino užduotis ar jos dalis atlikta identiška, tokie darbai perduodami valstybinio brandos egzamino vertinimo komisijos pirmininkui. Komisijos pirmininkas, išnagrinėjęs šiuos atvejus, apie tai surašo aktą ir teikia argumentuotą siūlymą Nacionalinės švietimo agentūros direktoriui dėl tų darbų ar jų dalių nevertinimo.